

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis, Seu Resolutio Casuum Conscientiæ

Juxta Sacram Scripturam, Canones, Et Sanctos Patres

Continens Tractatus de Sacramentis Pœnitentiæ & Extremæ Unctionis;
necnon varia summorum Pontificum Decreta, contra Moralis corruptæ
propositiones, & alia

Genet, François

Parisiis, 1703

Caput Sextum. De Confessione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40817

CAPUT VI.

De Confessione.

Quaest. I. QUID est Confessio Sacramentalis?

S. Tho. in 4.
sentent. dist.
17. q. 3. art.
2. quaest. 1.
in corp.

Resp. Illam sic definit S. Thomas: *Confessio est Sacramentalis delinquentis accusatio, & erubescencia per Claves Ecclesiae satisfactoria, obligans ad peragendam Pœnitentiam injunctam.*

Catechif.
Concil. Trid.
De Sacramen-
to Pœnit. nu.
51.

Est primò, *Accusatio*, ut enim ait Catechismus Concilii Tridentini: *Rectè autem accusatio dicitur, quòd peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ut ii faciunt qui latantur cum male fecerint: aut omninò enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causâ exponamus: verùm accusatorio animo ita enumeranda sunt, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.*

S. August.
cap. 16. lib.
De vera &
falsâ Pœnitentia.

Et ut ait S. Augustinus: *Sentiat culpam, nec velit excusare, ne augeat crimen: ut Adam, cui non sufficiebat peccasse, sed ampliavit crimen culpando uxorem, & culpam transferens in authorem.*

Est accusatio *Delinquentis*, quia non debet pœnitens confiteri aliena peccata, sed propria.

Est accusatio *Satisfactoria*, quia obtinetur venia, & remissio peccatorum, quæ est Sacramenti Pœnitentiæ finis.

Per Claves Ecclesiae, quia soli Sacerdoti tradita est Clavium potestas, & solus est legitimus hujus Sacramenti Minister, ut aperiat Cœlorum januam peccatori, qui sibi illam per peccatum mortale clausit.

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 57

Agnovit hanc veritatem S. Augustinus cum dixit: *Nemo sibi dicat: occulte ago apud Dominum Pœnitentiam, novit Deus qui mihi ignoscat, quid in corde ago. Ergo sine causa dictum: Quæ solveritis in terra, soluta erunt in cœlo? Ergo sine causa claves Ecclesie Dei data sunt.*

S. August.
Homil. 49.

Denique est accusatio *Obligans ad peragendam Pœnitentiam injunctam*, quia ex Concilio Tridentino: *Satisfactio in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiritur.*

Concil. Trident.
sess. 14.
cap. 3.

Quest. 2. Est ne necesse accusare omnia, & singula peccata mortalia?

Resp. Est necessarium: Constat enim, ait Concilium Tridentinum, *Sacerdotes judicium hoc incognitâ causa exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem, conscientiam habent, in Confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint, & tantùm adversus duo ultima Præcepta Decalogi commissa, quæ nonnumquam animam gravius lauciant, & periculosiora sunt iis, quæ in manifesto admittuntur. Verùm cum universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios & Dei inimicos reddant, necessum est omnium etiam veniam cum aperia & verecunda Confessione à Deo quærere.*

Sess. 14. cap.

Deus tegat vulnera tua, noli tu, inquit S. Augustinus, *nam si tu tegere volueris erubescens, medicus non curabit.*

S. August. in
Psal. 31.

Quest. 3. Quenam peccati circumstantiæ

exprimendæ sunt in Confessione?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, supponendum est cum Divo Thoma, quod *Peccatum natum* est aggravari per circumstantias tripliciter: uno quidem modo, in quantum circumstantia transfert in aliud genus peccati; sicut peccatum fornicationis consistit in hoc quòd homo accedat ad non suam; si autem additur hæc circumstantia, ut illa ad quam accedit, sit alterius uxor, transfertur jam in aliud genus peccati, scilicet in adulterium, quod est gravius peccatum quàm fornicatio. Aliquando verò circumstantia non aggravat peccatum, quasi trahens in aliud genus peccati, sed solùm quia multiplicat rationem peccati: sicut si prodigus det, quando non debet, & cui non debet, multipliciùs peccat eodem genere peccati, quàm si solùm det cui non debet; & ex hoc ipso peccatum sit gravius. Tertio modo circumstantia aggravat peccatum, ex eo quòd auget deformitatem proveniente ex alia circumstantia, sicut accipere alienum, constituit peccatum furti: si autem addatur hæc circumstantia, ut multùm accipiat de alieno, erit peccatum gravius.

Hoc posito, constat, requiri ad integritatem Confessionis, ut explicentur circumstantiæ speciem mutantes, & augentes numerum peccatorum, cum ut diximus, teneamur accusare singula peccata mortalia: eæ quoque circumstantiæ declarandæ sunt, quæ peccata notabiliter aggravant, quæque tribuunt illis malitiam quasi alterius speciei.

Ratio est, quia cum Confessio sit Tribunal in quo Confessor exercet iustitiam Dei, ibique sedet tanquam medicus, ut peccatoris animæ morbis medeatur, necesse est ut eorum noverit malitiam, & perspectum habeat, quidquid

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 59

est alicujus momenti in peccato; quia, ut ait Concilium Tridentinum: *Quod ignorat Sess. 14. cap. medicina, non curat; aliàs ferre non posset nisi judicium imperfectum, neque posset apponere remedia naturæ morbi convenientia: atqui circumstantiæ peccatum notabiliter aggravantes, tanti sunt momenti, ut ipsis à Confessore ignoratis sufficiens sibi deesset lumen, ac notitia ad judicandum de morbo, illique medendum; necesse est igitur eas explicare in Confessione.*

Hac de causa Innocentius Papa III. relatus in Canone, præcipit Episcopo Liburnensi: *Consideratis circumstantiis omnibus, competentem Pœnitentiam delinquentibus imponatis, prout saluti eorum videritis expedire.*

Cap. Deus qui De Pœnit. & remiss.

Et in cap. *Omnis utriusque sexus* in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. dicitur: *Sacerdos autem sit discretus & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati; diligenter inquirens & peccatoris circumstantias & peccati: quibus prudenter intelligat quæle debeat illi præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum.*

Can. Omnis utriusque. De Pœnit. & remiss.

Sanctus autem Carolus Actorum part. 4. in suis Instructionibus ad Confessores ait: *Confessarium scire debere circumstantias aut speciem mutantem peccati, aut illud notabiliter aggravantes, quia illæ circumstantiæ necessario in Confessione declarari debent. Voluit ut id sciret Romani Confessarii Innocentius Papa XII. dum has sancti Caroli Instructiones typis mandari jussit an. 1700.*

Si Carolus. In Instruct. Confess.

Il Confessore deve essere instrutto, quali sono le circostanze che mutano la specie del peccato, & che grandemente

mente l'aggravano; peroche queste due sorti de circostanze necessariamente si devono esplicare nella Confessione.

60 TRACTATUS VI.

Videtur etiam quod Innocentius Papa XI. hanc definiert quæstionem damnando sequentem propositionem in Decreto contra 65. propositiones.

58. Propositio damnata : *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.*

Cum enim convenient Theologi, circumstantiam consuetudinis, seu habitus, esse circumstantiam solum notabiliter aggravantem, intra eandem speciem: si tenemur eam in Confessione exprimere, manifestè sequitur, debere nos explicare circumstantias notabiliter aggravantes, quamvis speciem non mutant.

Quæ verò circumstantiæ peccatum non aggravant notabiliter, consilio potius quàm præcepto eas debemus confiteri; quia tanti non sunt momenti, ut impediant justitiam judicii, quod de pœnitentis conscientia facere debet Confessarius, neque vim remediorum, quæ tanquam medicus adhibere debet.

Quæst. 4. Tenetur ne quis accusare in Confessione peccatum, quando dubitat an sit mortale?

Resp. Dicendum cum Divo Thoma, quòd quando aliquis dubitat de aliquo peccato an sit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente; quia qui aliquid committit, vel admittit, in quo dubitat esse mortale peccatum, peccat mortaliter discrimini se committens: & similiter periculo se committit, qui de hoc quod dubitat esse mortale, negligit confiteri; non tamen debet asserere, illud esse mortale, sed cum dubitatione loqui, & judicium Sacerdotis expectare, cujus est discernere inter lepram & lepram.

Quæst. 5. Est-ne necessarium, aut utile, confiteri peccata venialia?

9. Tho. in 4.
sentent. dist.
21. q. 2. art.
3. ad 3.

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 61

Resp. Utile est, quamquam non necessarium ea confiteri juxta definitionem Concilii Tridentini his verbis: *Venialia peccata quibus à gratia Dei non excludimur, & in qua frequentius labimur, quamquam rectè & utiliter citraque omnem præsumptionem, in Confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat: taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.*

Concil. Trident. sess. 14. cap. 5.

Quæst. 6. Est-ne periculosum confiteri peccata venialia absque dolore, & voluntate ea dimittendi?

Resp. Omnino periculosum est, quia peccata non sunt materia Sacramenti Pœnitentiæ, nisi quatenus declarantur in Confessione cum dolore, ac proposito non peccandi de cætero; & per consequens, qui confitetur peccata venialia absque proposito ea non amplius committendi, id est, nolens adhibere remedia, quibus ad emendationem uti potest, confugiens ad orationem, ut gratiam hanc à Deo obtineat, seque exercens in actibus virtutis contrariæ peccato suo, se exponit periculo faciendi nullam & inutilem Confessionem, propter defectum materiæ sufficientis ad validitatem hujus Sacramenti.

Hic autem advertendum est, plures inveniri, qui putant se verum de peccatis suis dolorem habere, qui tamen nullam habent voluntatem ea corrigendi, seu emendandi, propter nimium sui amorem, & creaturarum quæ illos, in his peccatis detinent; & qui nolunt sibi necessariam vim inferre, ut hæc impedimenta solvant.

Videtur, quod talibus aliquando præstaret, non confiteri hæc peccatorum genera, quæ probabiliter norunt, se statim commissuros, quia nec satis de iis peccatis dolent, & se ni-

mis propensos natura sua ad ea committenda vident.

Deberent enim interim de his peccatis salu-
tari humilitate coram Deo confundi, ab ipso
petere emendationis gratiam, omnemque ad-
hibere diligentiam, ut contrariis virtutum
actibus, aut voluntariis aliquibus pœnis ac
castigationibus sponte assumptis, cum illa ad-
miserint, ab iis se liberent, & ea non confiteri,
nisi cum noverint se plenè dispositos ad illa vi-
tanda, post novæ vitæ inchoationem, juxta
Concilium Tridentinum, ab his peccatis libe-
ram, quibus adherere, quæque amare vi-
dentur.

Quest. 7. Ille qui confitetur solùm pecca-
ta venialia quæ sancti Patres vocant peccata
quotidiana, & peccata justorum, facit-ne
non solùm Confessionem nullam, sed etiam
sacrilegam, quando ex sua negligentia non
affert dispositiones necessarias ad habendam
absolutionem?

Resp. Ut huic quæstioni satisfiat adverten-
dum, primò cum Divo Thoma, quòd *Potest*
s. Th. 1. 2. 22
q. 54. art. 2. 23
3. 24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
dupl'iciter contingere, quod negligentia sit pec-
catum mortale. Uno modo ex parte ejus quod
prætermittitur per negligentiam: quod qui-
dem si sit de necessitate salutis, erit peccatum
mortale; alio modo ex parte causæ: si enim
voluntas in tantum sit remissa circa ea quæ
sunt Dei, ut totaliter à Dei charitate deficiat,
talis negligentia est peccatum mortale: & hoc
præcipuè contingit quando negligentia sequi-
tur ex contemptu: alioquin si negligentia con-
sistat in præmissione alicujus actus vel cir-
cumstantiæ, quæ non sit de necessitate salutis,
nec hoc fiat ex contemptu, sed ex aliquo de-
fectu fervoris, quæ impeditur interdum per
aliquod veniale peccatum, tunc negligentia

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 63.

non est peccatum, mortale sed veniale. cc.

Supponendum est secundò, cum Divo Bonaventura, quod licet sacrilegium committatur cum indignè suscipitur Sacramentum, nihilominus non semper indignè suscipitur quando ejus impeditur effectus, & redditur nullum ex aliqua levi negligentia.

Dignè manducare, ait Divo Bonaventura, cc. S. Bonav.
lib. 4. sen-
cent. dist.
9. q. 3. art. 1.
2.
est sufficienter se præparare, scilicet peccati omnis expulsionem, reverentiâ, & dilectione.

Quidam igitur sunt, qui se sufficienter præparant secundum veritatem: Quidam autem, non sufficienter secundum veritatem: sufficienter tamen secundum probabilitatem: Quidam autem neutro modo se præparant, imò contemnunt. cc.

Qui ergo sufficienter se præparat, manducat dignè: qui se nullo modo præparat, manducat indignè: qui autem minus sufficienter se præparat, scilicet secundum probabilitatem, potius quam secundum veritatem non manducat dignè, quia non se præparavit dignè sufficienter: nec indignè, quia se præparavit tantum probabiliter: talis quamvis non recipiat gratiam, non tamen incurrit offensam. cc.

Et consequenter, ex Divo Bonaventura, licet non omnes afferantur dispositiones necessariæ, ad hoc ut aliquis Sacramentum cum fructu recipiat, non tamen committitur sacrilegium, quando aliquis diligentiam adhibuit, quam credidit necessariam, ut disponderet se ad illud recipiendum, & se sufficienter credidit dispositum. cc.

Hoc supposito dicere possumus, cum eodem sancto Doctore, quod si ille qui confitentur tantum peccata venialia, aliquam diligentiam adhibuit ad hoc ut verum haberet dolorem illorum peccatorum, si conatus sit illis

renunciare, & resistere perversæ suæ naturæ propensione: tunc etiam si aliqua sua negligentia, de illis peccatis dolorem necessarium ad obtinendam absolutionem non habuit, non tamen idcirco sacrilegium eo ipso committit.

S. Bonav. in
4. sentent.
dist. 17. part.
2. quæst. 4.
art. 2. ad 4.

Nam & idem sanctus Bonaventura alibi docet, illos qui ex aliqua negligentia, quam tamen non advertunt, non habent charitatem, seu dispositionem necessariam ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ consequendam, aliquando non recipere gratiam, sed tamen non peccare.

Ad illud, inquit Doctor Seraphicus, quod obijcitur de absolutione: Dicendum, quod nemo recipit effectum nisi charitatem habeat, saltem in principio Confessionis, vel in medio, vel in fine. Multi autem habent in fine, qui tamen non habent in principio: & alii se credunt habere in principio & in fine, qui fortassis non habent: & aliqui non habent nec credunt se habere. Primi non incurrunt offensam, sed acquirunt gratiam: Secundi evadunt offensam, quamvis non acquirant gratiam: Tertiis verò non acquirunt gratiam, sed iram.

Quæst. 8. Ut vitetur nullitas in Confessione illorum qui de peccatis tantum venialibus confiteri solent: debet-ne Confessarius illis consulere, ut peccatum aliquod mortale in vita præterita olim commissum confiteantur, quia scilicet adest certitudo saltem moralis quod de illo verè dolent?

Resp. Etiam si vix in eo casu aliqua generalis regula assignari possit, quia scilicet fieri potest, ut hæc praxis confitendi aliquod peccatum mortale olim commissum, alicui pœnitenti nocere possit; præsertim si illum distrahat & impediat, ne se verè excitet ad detestandas

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 65

cum Dei gratia peccata sua quoudiana, & conetur illa emendare: dum scilicet valdè levia esse putat, & ideo necessariam non esse talem detestationem: quod tamen posset aliquando Confessionem sacrilegam efficere ob contemptum effectus Sacramenti ut supra dictum fuit.

Nihilo tamen minùs, communiter & ordinariè loquendo, hæc praxis confitendi aliquod præteritæ vitæ peccatum, laudabilis omninò videtur, & ideo Confessarii eandem praxim communiter consulere possunt. Primò quia id agendo evenire potest, ut is qui fortassis gratiam Sacramentalem non consequeretur [quia videlicet, ob aliquam suam negligentiam, quæ tamen contemptum Sacramenti non includit, non habuit dispositiones necessarias ad consequendam absolutionem peccatorum venialium quæ confessus est] illam tamen consequatur, habens, ut supponitur, verum dolorem de peccato mortali præterito quod confitetur. Secundò quia, ut ait sanctus Thomas, erubescencia quam experimur in Confessione peccati gravis, est aliqua pars satisfactionis & pœnæ debitæ pro eodem peccato:

Alio modo, inquit Angelicus Doctor, Confessio diminuit pœnam ex ipsa natura actus confitentis, qui habet pœnam erubescencia annexam; & ideo quanto aliquis pluries de eisdem peccatis confitetur, tanto magis pœna diminuitur.

S. Tho. in 4. sent. dist. 17. quæst. 3. in solutione quæstiunculæ 2. art. 5. in fine.

Addi potest, ad majorem hujusce quæstionis elucidationem, resolutio exarata ab illustrissimo hujusce ævi Doctore, ut responderet dubio sibi proposito, utrum scilicet consilium dari posset illis qui vitam verè Christianam ducunt & à peccatis mortalibus immunem, ut non confiterentur levia hæc delicta quoti-

diana, ne cum habeant levissimas tantum culpas ante Confessionem, inde exeuntes gravis peccati rei inveniantur ob Sacramenti profanationem quæ in Confessione peccatorum de quibus verus non adest dolor, reperitur?

Respondet eximius ille Doctor, relatum modò opinionem satis communem esse, attramen vix probabilem videri & concipi posse; ipse etiam modus eam opinionem proponendi, illius falsitatem demonstrat. Nam duo supponuntur: Primò facilè evenire posse ut ille qui sanctè vivit, non habeat dolorem necessarium de levibus culpis quibus assuetus est, & de quibus confiteretur; nam hæc est ratio, ob quam approbatur consilium datum à Directoribus prudentibus, de non confitendis levibus hujusce generis peccatis, ne scilicet hæc Confessio sine vero dolore fiat. Alia suppositio est, quod dum id accidit, ille qui venialium tantum reus erat, dum ad Pœnitentiæ Tribunal accessit, inde exit mortalis peccati reus, quod scilicet ex sancta anima & digna regnare cum Christo, Dei hostem efficit & inferno dignam.

Est-ne credibilis talis mutatio, tam subita tamque miserabilis, ob defectum qui nullam malitiam involvit, ob solam omissionem, quæ in hominibus verè bonis ex sola humana infirmitate provenire potest? Nam cui evenire non potest, ut confitens levia peccata, quæ ideo non multum movent, de illis cogitet minus quàm par est? & defectus doloris ex inadvertentia, aut distractione proveniens, aut certè ex quodam tepiditatis statu, poterit Dei gratiam eripere, & ab eo in æternum nos separare?

Si id verum esset, vix puto, reperiri posse aliquem, neque etiam inter sanctissimos Mo-

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 67

nachos, aut Moniales, à teneris annis longè à mundanis nugis educatas, qui possit confidenter credere, se innocentiam Baptismalem conservasse; Etenim cùm sæpissimè confiteantur, vix credibile est, illos non aliquando passos esse aliquem doloris defectum, præsertim circa levia & quotidiana peccata. Periculosissimum etiam esset bonos & verè timentes Deum absolvere, præsertim in extremis constitutos, dum de talibus solùm peccatis confitentur; quis enim securus esse potest, tales habituros dispositiones necessarias ad recipiendam utiliter absolutionem, nec aliquid eis, propriâ ipsorum culpâ, aliquando defuturum: quod tamen asseritur sufficere ad eorum damnationem æternam, si statim post hanc absolutionem inutilem morerentur; eo quod, ut dicunt, invenirentur rei profanationis Sacramenti.

Si hæc opinio vera esset, putarem eodem tempore, quemque teneri consulere omnibus verè piis qui leves tantùm culpas committunt, ut eas nunquam confiterentur, sed eas tantùm Directori spirituali aperirent ad humiliatorem, & ut ab eo acciperent remedia ad emendationem utilia, sed extra Pœnitentiæ Tribunal.

Num cùm similibus culparum venia duplici viâ obtineri possit, ex quibus una potest subjacere periculo amittendæ gratiæ Dei, quod certè est malorum omnium maximum: alia verò via sine periculo est: ageret-ne sapienter qui non præferret hanc ultimam viam quæ nullum inimiciæ Dei periculum involvit, alteri viæ quæ tanto periculo subest? In hac etiam opinione, vix auderem absolvere illos qui hujuscemodi tantum leves culpas confiterentur; Etenim cùm difficile cognosci possit, utrum illi qui frequenter confitentur, habeant

verum dolorem de peccatis venialibus quibus sunt assueti : quare dabitur eis absolutio non necessaria , quæ efficere potest ut fiant peccati mortalis rei ?

Sed objiciet aliquis , quod negari non potest , illum qui peccata venialia sine vero dolore confitetur , profanare Sacramentum , & hanc profanationem peccatum mortale involvere.

Respondeo , aut non omnem Sacramenti profanationem esse mortalem , aut non profanari Sacramentum , quando contra voluntatem , & ex sola veniali omissione , redditur nullum & infructuosum ; defectus autem veri doloris , est ommissio mortalis quando agitur de peccatis mortalibus : cum enim hæc peccata nos à Deo separent & inimicos reddant , mortaliter peccat qui non facit omne quod in se est ut de eis verè doleat & ira justificetur in Sacramento Pœnitentiæ. Sed idem dici non potest de peccatis venialibus , quia scilicet non propter illa gratiam perdimus , & multi reperiuntur Christiani , ut notat sanctus Augustinus , qui per totam vitam levibus culpis adherent , nec tamen propterea damnantur à Deo , cui sufficit ut purgentur , vel in hac vita , tribulationibus quas patiuntur , aut in altera purgatorio igne.

Et ita cum defectus doloris de talibus culpis commissis , non sit mortalis in se , credere non possum , talem defectum mortalem fieri in Confessione. Et idcirco , ne disputatio in verbis solummodo consistat , dicendum putarem , quod si inutilitas , quæ accidit in Sacramento Pœnitentiæ ex prædicto doloris de venialibus defectu , debet profanatio appellari : tunc omnis profanatio non erit mortalis , nec necessario peccatum mortale involvet.

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 69

Quest. 9. Quibusnam mediis uti potest Confessarius, ut excitet ad contritionem Pœnitentem, qui regulariter peccata solum venialia confitetur?

Resp. Proponere primò debet, quodlibet peccatum Deo displicere, quo motivo excitari facilè poterit, qui Deum diligit in veritate.

Secundò, monere debet, omne peccatum, licèt minimum, à Deo puniendum, nisi puniatur à nobis, ne verbum quidem otiosum impunitum manebit, dicente Domino Matthæi, cap. 12. *Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii.*

Tertiò, quod peccata venialia si negligantur, ad mortalia disponunt; ideoque timendum est, ne præcipitent in ignem æternum eos, qui ea non curant emendare; ut enim ait S. Augustinus: *Sed dicis, peccatum quidem est, sed tamen parvum est: nec nos dicimus quia capitale peccatum est; sed tamen, si frequenter exerceatur, & jejuniis, vel eleemosynis non redimatur, nimis immundam animam facit; noli despiciere peccata tua, quia parva sunt: nam & pluviarum guttæ sunt; sed flamma implent & moles trahunt & arbores cum suis radicibus tollunt. Tu qui dicis, quia parvum peccatum est, velim scire quoties tale peccatum admittis, si tot parvulas plagas in corpore, & tot maculas aut scissuras in vestibus tuis fieri velis. Cum ergo in corpore tuo plagas, nec in veste tua scissuras, vel maculas fieri acquiescis, quâ conscientiam hoc facere in anima tua non metuis? ac sic quicumque hoc fecerit, plus amat vestem aut carnem suam, quàm animam. Cum enim ad imaginem Dei facti simus, quoties aliquid*

cc S. August.
cc Serm. 244.
cc de Tempo-
cc re.

» turpe aut loquimur, aut facimus: toties Dei
 » imaginem sordidamus. Etiam videte si hoc
 » deceat vos, aut oporteat.

S. August.
 lib. 21. De
 Civit. Dei.
 cap. 27.

Confessor potest etiam exhibere pœnitenti,
 difficile prorsus esse judicare, si peccata quæ
 confitetur, sint tantum venialia; id ipso Divo
 Augustino, licet doctissimo, visum est peri-
 culosum, ut satis constat ex hoc quod ait: *Sed*
 » *quæ sint ipsa peccata*, quæ ita impediunt perven-
 » tionem ad Regnum Dei, ut tamen Sanctorum
 » amicorum meritis impetrent indulgentiam, dif-
 » ficillimum est invenire, periculosissimum defi-
 » nire. Ego certè usque ad hoc tempus cum
 » inde satagerem, ad eorum indaginem perve-
 » nire non potui: & fortassis propterea latent,
 » ne studium proficiendi ad omnia peccata ca-
 » venda pigrescat. Quoniam si sciretur, quæ
 » vel qualia sint delicta, pro quibus etiam per-
 » manentibus, nec profectu vitæ melioris as-
 » sumpto, intercessio sit inquirenda & speran-
 » da justorum, eis secunda se absolveret humana
 » segnitias, nec evolvi talibus implicamentis
 » ullius virtutis expeditione curaret. Nunc verò
 » dum venialis iniquitatis, etiam si perseveret,
 » ignoratur modus, profecto studium in meliora
 » proficiendi orationi instando, vigilantius ad-
 » hibetur.

» Utiliter etiam Confessarius admonere potest
 Pœnitentem, peccata venialia duplicis esse
 generis: quædam enim sunt, quæ sine magna
 deliberatione committuntur, & quæ potius ex
 infirmitate humana, quàm ex voluntate pro-
 veniunt: quia si peccator adverteret talem
 actionem esse offensam Dei, forsitan illam
 evitaret: sic aliquando inconsiderata verba
 proferuntur, cogitationes malæ statim non
 rejiciuntur. Sed sunt aliqua peccata venialia,
 quæ committuntur etiam si quis deliberatè

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 71

sciatur esse offensam Dei, quamvis levem, quia in ipsis sibi complacet. Quando aliquis incidit in illa peccata venialia ultimi generis, debet se multum coram Deo humiliare & timere ne multum noceant animæ suæ, nisi quamprimum corrigantur. *Cavete deinceps*, ait Divus Bernardus, *ne quis parva reputet, quamlibet parva scienter delinquere convincatur. Nemo dicat in corde suo: levia sunt ista, non curo corrigere: non est magnum sed in his maneam venialibus minimisque peccatis. Hac est enim dilectissimi impœnitentia, hæc blasphemia in Spiritum-sanctum.*

Mirabile quidquam atque inauditum dicere audeo, ait S. Chrysostomus, *solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri peccata esse evitanda, quam parva & vilia: illa enim ut adversetur ipsa natura efficit: hæc autem hæc ipsa re quia parva sunt, desides reddunt, & dum contemnantur, non potest ad expulsionem eorum animus generose insurgere. Unde citò ex parvis magna fiunt negligentia nostra.*

Quest. 10. Quænam sunt conditiones requisite ad salutarem peccatorum Confessionem?

Resp. Doctores solent sexdecim afferre quæ his versibus continentur.

*Sit simplex, humilis, Confessio, pura,
fidelis,*

*Atque frequens, nuda, & discreta,
libens, verecunda,*

*Integra, secreta, & lacrymabilis, acce-
lerata,*

*Fortis, & accusans, & sit parère
parata.*

Prudens autem Confessarius eas reducere

S. Bernar-
dus. Serm. 24
in Convers.
S. Pauli, cap.
5.

S. Joan. Chry-
sost. Homi-
lia 87. in
Matth.

S. Tho. in 4.
sentent. dist.
17. q. 3. art.
4. quæst. 4.
in corp.

S. Anton. 3.
p. tit. 14.
cap. 19. §.
1.

debet ad quatuor aut certè quinque, ut ait S. Carolus, easque Pœnitentem suum summa cum brevitate, & quanta potest facilitate docere debet. Prima est ut *Confessio sit simplex* ut ait Divus Thomas, *ut non recitent in Confessione, nisi quod ad quantitatem peccati pertinet.*

Confessio, ait S. Antoninus, *debet esse simplex, ut dicantur præcisè peccata cum circumstantiis suis, & dimittantur alia materia, nec immisceantur superflua: quòd tamen difficile est, & præcipuè idiotis dicere peccata sua, quin addant superflua: non tamen hoc habet vitare Confessionem, ex quo dicant hac intentione ut declarent factum suum: prudens autem Confessor debet, quantum commodè potest, hujusmodi narrationes superfluas facere resecare: & qui indiget consolatione propter tribulationes, vel consilio, propter dubia, post Confessionem factam & absolutionem, talia dicantur, & non misceantur in Confessione.*

Secunda conditio est, ut sit *Humilis* juxta id quod dicitur Ecclesiastici 4. *Presbytero humilia animam tuam*: Humilis in modo accusandi peccata citra arrogantiam, ea non excusando, aut narrando opera bona quæ fecit; sed humilitas præcipuè debet esse in corde, ita ut in se unum conferat culpam peccator, nec rejiciat in defectum seu privationem gratiæ Dei, in tentationes dæmonis, aut in eos, qui illum ad peccatum excitarunt.

Ut enim ait S. Ambrosius relatus in Canone:
 Can. Non est, 15. q. 1. „ Non est quòd cuiquam nostram adscribamus
 „ ærumnam, nisi nostræ voluntari: nemo tenetur
 „ ad culpam nisi voluntate propria deflexerit.
 „ Non habent crimen quæ inferuntur reluctan-
 „ tibus: voluntarium sibi militem elegit Chris-
 tus;

tus;

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 73

tus; voluntarium servum sibi diabolus actionatur: neminem jugo servitutis adstrictum possidet, nisi se prius peccatorum ære ei vendiderit.

Et ut ait Glossa ibidem, verbo *peccatorum ære. Ipsum peccatum dat nobis diabolus pro pretio, ut nos demus ei jus ad occidendum nos.*

Tertia conditio est quod Confessio sit integra, hoc est, omnium & singulorum peccatorum mortalium, quorum post diligentem discussionem conscientia habetur.

Quarta, debet esse *lacrymabilis*, scilicet ut qui confitetur peccata sua, de iis verum sentiat dolorem cum proposito non peccandi de cætero, ut superiori capite diximus.

Quinta est Confessio sit *parere parata*, ut scilicet Pœnitenti insit prompta voluntas faciendi quidquid Confessarius injunxerit in pœnam peccatorum; ut enim ait S. Augustinus relatus in Canone: *Ponat se peccator omninò in potestate judicis in judicio Sacerdotis, nihil sibi reservans sui: ut omnia eo jubente paratus sit facere pro reparanda animæ vita, quæcumque faceret pro vitanda corporis morte; & hoc cum desiderio, quia vitam recuperat infinitam ut Deus: cum gaudio enim debet facere immortalis futurus, quæ faceret pro differenda morte moriturus.*

Potest etiam addi sexta bonæ Confessionis conditio, ut scilicet pœnitens quærat Confessarium verè doctum & pium, non autem ignarum aut adulatorem, quod tamen sæpius fit; unde celebris Cardinalis Denoff inter defectus, qui circa Confessionem occurrunt, meritò enumerat negligentiam Pœnitentium, *Qui non quarunt Confessarium doctum, & bonis moribus, ut & Christiana prudentiâ præditum,*

cc Can. Consideret. De Pœnitentia dist. 5.

cc Cardinalis Denoff in Instructione, pag. 46.

cc Il quarto difetto che commettano i

penitenti, „
 si è, il „
 non cerca „
 re Confes- „
 fori dotti, „
 esemplari, „
 e dotati di „
 prudenza „
 Cristiana; „
 mà al con- „
 trario Con- „
 fessori di „
 poca habi- „
 lità e debo- „
 li, i quali „
 non esiggo- „
 no mai dà „
 loro peni- „
 tēti la cor- „
 rezione de „
 peccati abi- „
 ruali, e la „
 remozione „
 delle occa- „
 sioni prossi- „
 me prima „
 di assolver- „
 gli: non gli „
 obligano „
 alle resti- „
 ruzioni, se „
 non ne casi „
 rarissimi: „
 non pres- „
 crivono lo- „
 ro peniten- „
 ze medici- „
 nali racco- „
 mandate „
 dal Conci- „
 lio di Tren- „
 to, non si „
 curano „
 d'indagare „
 le cause e le „
 circostanze „
 necessarie „

quinimò adeunt Confessarios minùs doctos,
 minùsque constantes, qui scilicet non exigunt,
 ut pœnitentes à pravis habitibus recedant, &
 removeant occasiones proximas, antequam
 absolvantur: qui non obligant ad restitutio-
 nem, nisi in casibus rarissimis: qui non præ-
 scribunt medicinales pœnitentias à Concilio
 Tridentino valdè commendatas: qui non cu-
 rant investigare causas, & circumstantias ne-
 cessarias ad distinctam notitiam peccatorum.
 Quid pluris? Illos quærunt peccatores, quia
 nullam ab iis molestiam timent, sed potiùs ab
 eisdem juvari putant ad excusandas excusatio-
 nes in peccatis, cum pravis quibusdam opinio-
 nibus; ita ut possint liberè & quietè in tenebris
 peccatorum conquiescere, & à lethargico som-
 no non expergiscere.
 Sciant nihilominus tales Confessarii & Pœ-
 nitentes, Sacerdotem esse tantùm judicem de-
 legatum à supremo iudice Jesu-Christo, &
 ita non posse agere in Tribunali contra dele-
 gantis mentem, quæ nobis aperta est, & ma-
 nifesta in sacris Scripturis, & in regulis ab Ec-
 clesia præscriptis, ad legitimam istius Sacra-
 menti administrationem, & idcirco, ut ait
 S. Gregorius Papa: *Tunc vera est absolutio
 presidentis, cum æterni arbitrium sequitur
 iudicis.* Ideoque dum miser ille peccator pu-
 tabit, se veram absolutionem consecutum esse,
 experietur, sed serò, in extrema scilicet hora
 constitutus, quando ante supremum iudicem
 respondendum erit in particulari iudicio, re-
 mansisse se Divinæ Majestatis reum, & hoc
 maximè, quia quæsivit Confessarios adulato-
 res; *Magistros prurientes auribus:* Hoc erim
 oritur ex secreta cordis corruptione, quod
 scilicet fomenta potiùs quàm medicamenta
 propriis cupiditatibus quærebat: & meritò

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 75

talibus convenire potest quod dicit Isaias: *Qui dicunt videntibus, nolite videre, & aspicientibus, nolite aspicere nobis ea qua recta sunt: loquimini nobis placentia, videte nobis errores.*

Unde mirum non est, si taliter dispositi sentiant justitiam ultricem, dum se securos ternerè putant: *Cùm dixerint pax & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habentis, & non effugient.* Videatur super hac materia Tomo 1. Tract. 1. cap. 1. quæst. 8. Et Tomo 4. Tract. 6. cap. 10. quæst. 2.

che li lasciano dolcemente riposare nel mortifero loro iniquità. Sappiano però simili Confessori e penitenti, che il Confessore non è che giudice delegato del supremo giudice Gesu-Cristo; e che conseguentemente egli non può arbitrare nel Tribunale contro la mente del delegante, palesatoci nelle sagre Scritture e nelle regole prescritte dalla Chiesa per la legitima amministrazione di questo Sacramento; imperochè, come dice san Gregorio il grande, *Tunc vera est absolutio Presidentis, cum æterni arbitrium sequitur iudicis.* Altrimenti quel povero peccatore, quando crederà avere havuta l'assolutoria in buona forma, s'accorderà tardi all'ora della morte, momento formidabile del giudizio particolare, rimanere tuttavia reo di lesa divina Maestà, in pena d'haver cercato Confessori che dissimulano i vizii & adulano i peccatori, *Magistros prurientes auribus*; provenendo ciò dal fondo corrotto del suo cuore, il quale cercava fomenti, e non medicamenti, alle proprie cupidiggie, potendosi ad essi applicare quello racconta Isaià de Peccatori del suo tempo: *Qui dicunt videntibus, così si chiamavano nella legge antica i Profeti interpreti della volontà di Dio, Nolite videre, & aspicientibus, nolite aspicere nobis ea qua recta sunt; loquimini nobis placentia, videte nobis errores.* E però non douranno maravigliarsi, se quando si stimeranno sicuri, allora si sentiranno perseguitati dalla giustizia divina: *Cùm dixerint pax & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habentis, & non effugient.*

Quæst. II. Quinam sunt casus in quibus iterari debet Confessio, quia non erat benè facta?

Catechif.
Conc. Tri-
dent. p. 2.
De Pœnit.
Sacramen-
to,

Resp. Illos indicavit Catechismus Concilii Tridentini, mentem ejusdem Concilii explicans his verbis: *Hæc igitur quæ diximus enumeranda sunt. Quæ verò pravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt.*

» Sed ad Confessionem adeo necessarium est,
» ut quòd antea diximus integra & absoluta sit;
» ut si quis deditâ operâ alia quidem ex iis quæ
» explicari debent, prætermittat, alia verò tan-
» tummodo confiteatur; non solùm ex ea Con-
» fessione is commodum nullum consequatur,
» sed etiam novo scelere se obstringat: neque
» ejusmodi peccatorum enumeratio Confessionis
» nomine in quâ Sacramenti ratio insit appellan-
» da est, quin potius Pœnitenti Confessionem
» repetere est necesse, seque ipsum illius pecca-
» ti reum facere, quòd Sacramenti sanctitatem
» simulatione Confessionis violaverit.

» At verò si alia de causâ Confessioni aliquid
» defuisse videatur, quia Pœnitens nonnulla cri-
» mina oblitus fuerit, vel quia conscientiam suam
» latebras non ita accuratè perquisierit, cum ta-
» men illud in animo haberet ut integrè peccata
» omnia confiteretur, nihil erit opus Confessio-
» nem iterare: satis autem habebit si quando
» peccata quæ oblitus erat in memoriam re-
» duxerit, ea Sacerdoti alio tempore confi-
» teri.

» In quo tamen animadvertendum est, ne for-
» tè nimis dissolutè, & remissè conscientiam
» nostram scrutati simus: adeoque negligenter
» peccata admissa memoriâ repetere studueri-
» mus, ut ea ne recordari quidem voluisse me-
» ritò videri possimus: id enim si factum fuerit,
» Confessionem iterare omninò oportebit.

Quest. 12. Sunt-ne alii casus in quibus iteranda sit Confessio?

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 77

Resp. Plures alii sunt, & hac de causa S. Carolus vult ut Confessarius interrogationes faciat de præcedentibus Confessionibus, quibus à pœnitentibus scire possit, an aliquis contigerit Casus, qui eorum Confessiones reddiderit nullas, & proinde necessariò repetendas. v. g. si quis confessus fuerit ei qui non haberet absolvendi potestatem, aut non esset usus legitima absolutionis forma, aut à Presbytero tam ignoranti, qui nec intelligeret, nec sciret ea quæ necessaria sunt ad hoc Sacramentum administrandum. Si consilio, aut data operâ peccatum aliquod mortale in Confessione celaverit, aut eam dimidiaverit, partem peccatorum uni, & partem alteri recitando. Si confessus fuerit, sine ullo peccatorum suorum dolore, sine ulla emendationis intentione, aut non adhibito diligenti satis examine, ut peccatorum suorum recordaretur. Quantum ad Casus summo Pontifici reservatos, aut dispensationes, seu condonationes in foro pœnitentiali: videatur Instructio in fine Tomi quinti apposta.

dell'assoluzione, ò da Sacerdote tanto ignorante, che non intendesse ò sapesse le cose che sono necessarie per amministrare questo Sacramento: ovvero s'egli avesse scientemente taciuto qualche peccato mortale, ò divisa la Confessione, dicendo a un Confessore una parte de suoi peccati, e a un altro l'altra: ovvero se si fosse confessato senza havere alcun dolore de suoi peccati, ò senza proposito di emendarsi: ovvero senza usare diligenza di sorte alcuna per ricordarsi de peccati. E perche per il piu si suole usare molta negligenza in far le Confessioni come si deve, massime nel tempo che la persona non vive in timor di Dio, & hà pochissima ò niuna cura dell'anima sua, di modo che piu presto si confessa per una certa usanza, che per cognitione ch'egli hà de suoi peccati, e desiderio di emendarsi; & in ogni caso per la grande utilità che è di confessarsi generalmente, massime nel principio che l'huomo si risolve di volersi da dovero emendare e convertire a Dio: esortino li Confessori, secondo la qualità delle persone a luogo e tempo, li penitenti a fare una buona confessione generale, accio che

S. Carol. in
Instructio
Confess.

Deve fare
quelle inter-
rogationi
delle Confes-
sioni passate,
che sono ne-
cessarie per
conoscere se
fosse incor-
so in alcun
caso, per il
quale fossero
state nulle, e
però si do-
vessero rei-
terare: co-
me sarebbe,
se fosse con-
fessato da
chi non ha-
vesse potestà
di assolver-
lo, ò da chi
non avesse
usata la for-
ma legitima

per mezzo di quella rappresentandosi inanzi a gli occhi tutta la vita passata, si convertano con maggior fervore a Dio, e sodisfacciano con questa a tutti gli difetti che fossero intervenuti nelle Confessioni passate.

Quaest. 13. Quomodo se gerere debet Confessarius, cum deprehendit, aut noverit Poenitenti accidisse in Confessionibus praeteritis aliquem Casum qui eas nullas reddiderit?

Resp. Debet eum inducere ad faciendam Confessionem generalem, quo unico medio reparare poterit Confessiones praecedentes; Et quare, ut prosequitur S. Carolus loco citato, saepe negligentissimi sunt homines in Confessionibus ut par est faciendis, praesertim ii qui sine ullo timore Dei vivunt, & exiguam sive propemodum nullam animae suae curam habent, adeo ut consuetudine quadam ducti, confiteantur potius, quam certam cognitionem peccatorum, & vero emendationis desiderio: ac tandem ob magnam utilitatem quae ex generali Confessione nascitur, praesertim cum veram emendationem vitae praeteritae intendunt, seque ad Deum convertunt; Confessarii opportuno tempore & loco poenitentes suos hortari debent, eorum spectata conditione, ut eam faciant, ut hoc modo praeteritam vitae rationem recogitando, ad Deum cum majori fervore convertantur, ac sic defectus reparent praecedentium Confessionum. Haec sancti Caroli Instructiones de novo editae sunt anno 1700. Romae jussu Innocentii Papae XII.

Quaest. 14. Ille qui post Confessionem peccatorum suorum, parvam aut nullam in se emendationem agnoscit, debet-ne se securum credere in conscientia, quia de illis habuit absolutionem?

Resp. S. Augustinus admonet peccatores his verbis: *Ne securus sis, cum confessus fueris*

S. Aug. Serm.
in Psal. 37.

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 79

peccatum ; tanquam semper preparatus ad confitendum & committendum. Et idem S. Doctor alibi dicit : *Quid prodest , ô pœnitentes , quia humiliamini , si non mutamini ?*

S. Aug. lib.
50. Homil.
Hom. 49. c. 6.

Parum in iudicio proderit dicere te putasse rectâ viâ ambulare , teque invenisse Confessarios , qui infirmitati obsecundantes , & cupiditati condescendentes , te securum in conscientia super illorum assertione esse posse dixerunt : Procurator hanc securitatem dedit ; sed , ut ait S. Augustinus : *Ecce dat tibi securitatem Procurator , quid tibi prodest , si paterfamilias non acceptet ? Procurator sum , servus sum ; vis dicam tibi , vive quomodo vis , Dominus te non perdet . Securitatem tibi Procurator dedit , nihil valet securitas Procuratoris . Utinam tibi Dominus securitatem daret , & ego te sollicitum facerem : Domini enim securitas valet , etiamsi nolim ; mea verò nihil valet , si ille noluerit . Quæ est autem securitas , Fratres , vel mea vel vestra , nisi ut Domini iussa intentè diligenterque audiamus , & promissa fideliter expectemus .*

S. August.
Homil. 12.

Cùm præsertim Christus Dominus sic nos admoneat in Evangelio : *Cæcus autem si cæco ducatum præbet , ambo in foveam cadunt .*

Matth. cap.
15.

Sacerdos , inquit Divus Thomas , operatur in usu Clavium , sicut instrumentum & minister Dei , nullum autem instrumentum habet efficacem actum , nisi secundùm quod movetur à principali agente : & ideo dicit Dionysius in fine Ecclesiasticæ Hierarchiæ , quod Sacerdotibus utendum est virtutibus Hierarchicis , quomodo divinitas eos moverit . Unde si quis præter illum motum divinum , uti sua potestate præsumeret , non consequeretur effectum .

S. Tho. in
supplem.
p. 3. q. 18.
art. 4.

Et consequenter , ex Divo Thoma , quoties

nullum aut parvum emendationis fructum in Pœnitente reperimus, magnum est fundamentum dubitandi, quod invalidè acceperit absolutionem: quia, ut ait Apostolus, *Qua secundum Deum est tristitia, Pœnitentiam in salutem stabilem operatur*: Et ordinariè loquendo non nisi per illam emendationem, quæ per longum tempus durat, potest cognosci vera contritio, & distingui ab illa quæ falsa est, & solùm apparens.

Epist. 2. ad
Corinth. cap.
7. v. 10.

Cardinalis
Denoff, in
Instruct. Pa-
torali. p. 178.

I santi Pa-
dri non cõ-
renti di di-
re, che la
penitenza
senza eme-
dazione è
vana e frul-
tratoria,
del che i lo-
ro libri sono
pieni, hanno
di piu af-
fermato, che
simil peni-
tenza rende
i peccatori
piu imbrat-
rati: *Qui
plangit pecca-
tum, dice S.
Isidoro, &
iterum admit-
tit peccatum,
quasi si quis
lavet laterem
crudum, quia
quanto magis
eluerit, tanto
magis lutum
facit* il che
aviene ap-

Sed non solùm tales Confessiones sine emendatione inutiles sunt, sed etiam, ut optimè observat Cardinalis Denoff, *Praterquam quod sancti Patres asserunt, Pœnitentiam sine emendatione, vanam esse & frustratoriam, ut videre est in illorum operibus, quæ tali doctrinâ quasi plena videntur; affirmant etiam, similem Pœnitentiam hominem sordidiorum reddere: Qui plangit peccatum, inquit sanctus Isidorus, & iterum admittit peccatum, quasi si quis lavet laterem crudum; quia quanto magis laverit, tanto magis lutum facit.* Id omninò accidit illis qui post peccatum ad Confessionem veniunt, & post Confessionem ad peccatum redeunt: cumulant hoc modo mensuram aliorum peccatorum, super additis sacrilegiis; & ita illorum conscientia semper sordidiores fiunt.

Ejusdem sententiæ est S. Gregorius, asserens quod *Qui admissum plangit, nec tamen deserit, pœna graviori se subjicit; quia ipsam quam flendo potuit impetrare veniam contemnit, & quasi in lutosa aqua semetipsum volvit; quia dum fletibus suis vita munditiam subtrahit, ante Dei oculos sordidas ipsas etiam lachrymas facit.*

Sed S. Augustinus mirabili planè modo miseriam illorum exponit, qui in Pœnitentiæ

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 81

Tribunali aliquod externum conversionis signum dant, nec tamen mores emendant: *Pœctora vestra tundere*, ait S. Doctor, & *hac eadem facere, nihil aliud est, quàm peccata pavimentare*. Quia scilicet peccatores, dum ante Confessionem scrupulis, & conscientiae remorsibus à peccatis provenientius agitantur, videntur incedere velut super lapidibus, confuso planè modo, & absque ordine collocatis, qui lapides dum pedes offendunt, & vulnerant, aliquem dolorem, & sensum inflicti causant; sed post peccatorum Confessionem & nescio quod externum doloris signum datum, de illis non ampliùs cogitant; quia scilicet, juxta sancti Augustini mentem, de peccatis, seu lapidibus antea non ordinatis, planum pavimentum factum est, quod nullam ampliùs molestiam causat.

punto a quei che dal peccato vanno alla Confessione, e dalla Confessione ritornano di bel nuovo al peccato, cumulando in tal modo la misura d'altri loro peccati, con i sacrilegii; con che diventano le loro coscienze sempre piu fangose. Del medesimo sentimento è S.

Gregorio, afferendo che chi piange i peccati, e non gli abbandona, diventa piu reo; perche essendo stato favorito da Dio sin del dono delle lagrime per fare la penitenza, e non essendosene prevalso per farla effettivamente, merita maggiore castigo: *Qui admissum plangit*, dice il Santo, *ne tamen deserit, pœne gravioris culpa e subjiçit, quia & ipsam quam si nullo potuit impetrare veniam commisit*. E S. Agostino mirabilmente spiega l'infelicità di quei che nel tribunale della penitenza danno qualche segno esterno del pentimento, senza emendare i costumi: *Pœctora vestra*, dice egli Serm. 28. *tundere, & hac eadem facere nihil aliud est quam peccata pavimentare*. Imperciocche i peccatori provando prima della Confessione de scrupoli e de rimorsi di coscienza cagionati da i peccati, caminano come sopra delle pietre messe confusamente e senza ordine, le quali con offendere i piedi producono in essi sentimento; mà doppo essersene confessati e datone qualche segno esteriore di dolore, non vi pensano piu, per haverne fatta, secondo il pensiero del Santo, una lastricata ben unita, che non dà piu loro alcun fastidio.